

LOPPURAPORTTI

TIEDOLLA JA OSAAMISELLA KASVUUN – elintarvikealan yhteistyöhanke 1.1.2016–31.3.2019

Sanna Vähämiko, Sanna Lento, Eeva Ylinen,
Marko Jori, Timo Katila

**Manner-Suomen maaseudun
kehittämishjelma 2014-2020**

Sisällysluettelo

1. Toteuttajan nimi.....	3
2. Hankkeen nimi ja hanketunnus.....	3
3. Yhteenvedo hankkeesta.....	3
4. Raportti	4
4.1 Hankkeen tavoitteet.....	4
a) Ylemmän tason tavoitteet, joiden osa hanke on	4
b) Hankkeen tavoitteet.....	4
4.2 Hankkeen toteutus.....	4
a) Toimenpiteet.....	4
b) Aikataulu	8
c) Resurssit	9
d) Toteutuksen organisaatio	9
e) Kustannukset ja rahoitus.....	9
f) Raportointi ja seuranta	9
g) Toteutusolehdutket ja riskit	9
4.3 Yhteistyökumppanit	9
4.4 Tulokset ja vaikuttavuus.....	10
5. Esitykset jatkotoimenpiteiksi	16
6. Allekirjoitus ja päiväys.....	17
Liitteet	18

1. Toteuttajan nimi

Hankkeen koordinaattorina toimi Turun yliopiston Brahea-keskus. Hankkeen osatoteuttajina olivat Pyhäjärvi-instituutisäätiö (PJI), Hämeen ammattikorkeakoulu Oy (HAMK) ja Ahlmanin koulun Säätiö sr.

2. Hankkeen nimi ja hanketunnus

Tiedolla ja osaamisella kasvuun – elintarvikealan yhteistyöhanke
Hanketunnus 16088

3. Yhteenvedo hankkeesta

Tiedolla ja osaamisella kasvuun – elintarvikealan yhteistyöhanketta toteuttivat yhdessä Turun yliopiston Brahea-keskus, Pyhäjärvi-instituutisäätiö, Hämeen ammattikorkeakoulu sekä Ahlmanin koulun Säätiö sr. Hankkeen toiminta-alueena oli Varsinais-Suomen, Satakunnan, Pirkanmaan ja Kanta- ja Päijät-Hämeen muodostama alue. Hankkeen kohderyhmä kattoi lähes kolmanneksen kaikista Suomen elintarvikeyrityksistä sisältäen varsinaissuomalaiset, satakuntalaiset, pirkanmaalaiset sekä kanta- ja päijäthämäläiset elintarvikealan pk-yritykset ja alan yrittäjiksi ryhtymistä suunnittelevat. Hankkeen kokonaiskesto oli 3,4 v sijoittuen ajalle 1.1.2016 - 31.3.2019.

Hankesuunnitelma pohjautui alueen yrittäjiltä saatuihin palautteisiin ja toiveisiin ja toimet suunniteltiin vastaamaan sisällöltään ennen kaikkea pienten ja keskisuurten yritysten tarvetta. Hankkeella tavoiteltiin alan yritysten osaamisen lisäämistä, yhteistyöhön rohkaisemista, avointa tiedonvaihtoa ja aitoa yhteistyötä kaikkien elintarvikealan toimijoiden välille sekä koko toimialan kasvua. Yhteistyöhankkeen toimenpiteet kattoivat mm. alaan liittyviä infopäiviä, netti-infoja, käytännön osaamisen lisäämiseen tähtääviä teemapäiviä, pilotointeja sekä koti- ja ulkomaille suuntautuvia ammattimatkoja.

Hanke onnistui tavoitteissaan varsin hyvin. Yrittäjät tavoitettiin kattavasti ja kehittämistoimenpiteet vastasivat hyvin yrittäjien tarpeisiin. Uudet toimintamuodot, kuten erilaiset alueellisiin tarpeisiin perustuvat pilotit suunniteltiin ja toteutettiin joustavasti hankkeen kuluessa esiinnousseista ajankohtaisista teemoista. Ammattimatkat olivat erityisen suosittuja uusien ideoiden, liiketoimintamallien sekä yhteistyökumppanien etsimisessä. Kaikki tilaisuudet ja toimenpiteet toimivat tehokkaasti uusien kumppaneiden ja yhteistyön lisäämisen keinoina ja vaikutukset olivat merkittäviä liiketoiminnan kehittämiseksi sekä oman osaamisen parantamiseksi. Yrittäjät saivat hankkeen myötävaikutuksella uusia tietoja, myynti- ja vientikanavia, näkyvyyttä sekä yhteistyökumppaneita ja verkostoja.

Hanketoiminnan uusi ylimaakunnallinen lähestymistapa loi tehokkuutta ja vähensi kehittämistyön kustannuksia, kun yhteistyötä tehtiin laajalla rintamalla toinen toisiltaan oppien mutta kuitenkin alueellisista lähtökohdista. Hanketoimijoiden yhteistyö oli aitoa ja

siitä hyötyivät kaikki osapuolet. Ylimaakunnallinen toteutus omine alueellisine vastuutoteuttajineen toimi tässä hanketyypissä ja mahdollisti yksityisen rahoituksen (20%) kerryttämisen yrittäjiltä.

4. Raportti

4.1 Hankkeen tavoitteet

a) Ylemmän tason tavoitteet, joiden osa hanke on

Hanke toteutti Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014-2020 yhteistyötoimenpiteen (M16) alatoimenpidettä 16.0 muut yhteistyöhankkeet. Hankkeen toiminta liittyi useisiin kansallisiin ja alueellisiin strategioihin, ohjelmiin ja niiden tavoitteisiin. Keskeisimpiä strategioita ja ohjelmia ovat esimerkiksi: Hallituksen lähiruokaohjelma ja lähiruokasektorin kehittämisen tavoitteet vuoteen 2020, Kestävää kasvua biotaloudesta – Suomen biotalousstrategia 2014, TEM:n maaseutupoliittinen kokonaisohjelma, Lisää luomua! Hallituksen luomualan kehittämisohjelma ja kehittämisen tavoitteet vuoteen 2020, Varsinais-Suomen maaseudun kehittämisstrategia 2014-2020, Lounais-Suomen ympäristöohjelma 2014-2020, Varsinais-Suomen maakuntastrategia 2014-2017, Satakunnan elintarvikestrategia (2014-2020), Satakunnan alueellinen maaseudun kehittämisstrategia 2014-2020, Häme-ohjelma 2014-2017, Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen alueellinen maaseutuohjelma 2014-2020, Päijät-Hämeen maakuntaohjelma 2014-2017, Pirkanmaan maaseudun kehittämissuunnitelma, ”Rohkee, mutta sopii sulle” Pirkanmaan Maakuntastrategia 2020 ja Pirkanmaan ympäristöohjelma 2011-2016.

b) Hankkeen tavoitteet

Hankkeen toiminnan tavoitteena oli, että alan yrittäjien osaaminen ja yhteistyötaidot lisääntyvät ja siten yritysten kyky ja halukkuus soveltaa uusimpia tutkimustietoja ja innovaatioita kasvaa. Tavoitteeseen pyrittiin, tuomalla alan uusin tieto ja taito sekä niihin liittyvä osaaminen yrittäjien ulottuville. Osaamisen kehittäminen nähtiin hankkeessa kokonaisuutena, johon liittyvät sekä yrittäjien tarpeeseen vastaavat neuvontapalvelut että räätälöidyt infopäivät, käytännön osaamisen kasvattamiseen tähtäävät teemapäivät, ammattimatkat koti- ja ulkomailla sekä yrittäjien tarpeesta nousevat selvitykset ja pilotoinnit. Kokonaisuutena hankkeen toimenpiteillä tavoiteltiin avointa tiedonvaihtoa sekä aitoa yhteistyötä kaikkien alueen elintarvikealan toimijoiden välille.

4.2 Hankkeen toteutus

a) Toimenpiteet

Hankkeen keskeisiä toimenpiteitä olivat elintarvikealan yrityksille suunnatut infopäivät, netti-infot, osaamisen lisäämiseen tähtäävät käytännön hands-on -teemapäivät, selvitykset ja pilotoinnit, ”kysy pois”-palvelu, elintarvikeyrittäjäseminaari, ammattimatkat kotimaassa,

ammattimatkat ulkomaille sekä hankehallinto, viestintä ja hankkeiden välinen yhteistyö. Toteutuneet toimenpiteet esitellään alla toimenpiteittäin ja maakunnittain.

Infopäivät

Varsinais-Suomi

- Pakkauspäivä 10.5.2016 Turku
- Viennistä virtaa elintarvikeyritykseen 9.2.2017 Turku
- Pakkausmerkinnät ja ravintoarvojen laskeminen 14.2.2017 Turku
- Lisäänsiota luonnosta 31.5.2017 Sauvo
- Laatu elintarvikealan yrityksessä 1. 23.1.2018 Turku
- Laatu elintarvikealan yrityksessä 2. 15.2.2018 Turku
- Hinnoitteluvaimennus pienille elintarvikealan yrityksille 13.11.2018 Turku

Satakunta

- Infopäivä suoramyynnistä ja omavalvonnasta, 24.5.2016
- Tuotekuvauksen perusteet 1.11.2016
- Verkkokauppa-info 23.3.2017
- Infopäivä tilalla tapahtuvasta myynnistä, tarjoilusta ja omien tuotteiden jatkojalostuksesta 6.9.2017

Kanta- ja Päijät-Häme

- Tuottajalta tukkuun päivä 25.1.2016 Lahti
- Pakkausmerkinnät ja ravitseminen 9.11.2016 Hämeenlinna
- Pakkausmerkinnät ja ravitseminen 10.11.2016 Kärkölä
- Pellolta pöytään - kasvipohjaiset uutuustuotteet ammattikeittiöihin 12.4.2017 Hämeenlinna
- Suoramyyni ja tarjoilu maatilalta – elintarvikelainsäädännön vaatimukset 29.9.2017 Loppi
- Elintarvikeyrityksen perustaminen – elintarvikelainsäädännön vaatimukset 14.11.2017 Vääksy
- Vastuulliset ja paikalliset elintarvikehankinnat – kuinka ne tehdään hankintalakia hyödyntäen 3.10.2017, Hämeenlinna
- Vastuulliset elintarvikehankinnat julkisissa ruokapalveluissa - Miten vauhtia pienhankintoihin? 22.11.2017 Asikkala.
- Lähiruokatreffit 7.2.2018 Hämeenlinna
- Ruokamatkailua ja vientiä Kanta- ja Päijät-Hämeessä 23.4.2018 Riihimäki
- Laatu- ja elintarviketurvallisuus -info 19.2.2019

Pirkanmaa

- Lähiruokatuotteiden maistausmaanantai-teemapäivät 14.11.2016, 21.11.2016 ja 28.11.2016
- Kalapäivä Ahlmanilla 20.4.2017
- Vastuulliset ja paikalliset elintarvikehankinnat 29.8.2017 Tampere
- Pakkausmerkintäklinikka pientuottajille 21.11.2017 Tampere
- Luomukeruun mahdollisuudet 6.3.2018 Tampere ja Punkalaidun

- Vientiaamu – case Kiina 23.10.2018 Tampere
- ”Yritysten tuotekehitykseen liittyvien ongelmien tunnistaminen ja potentiaalin löytäminen, käyttäjälähtöinen tutkimus ja tuotekonseptien kehittäminen opiskelijoiden omina projekteina” Aalto-yliopiston info 3.12.2018 Tampere
- Excelin perusteet 7.1.2019 Tampere
- Uudenvuoden idealöylyt yrittäjille 10.1.2019, Tampere
- Excel edistyneemmille 30.1.2019, Tampere
- Ruoka-ala kasvuun -tilaisuus 8.2.2019, Tampere
- Hankintatreffit 19.2.2019, Tampere
- Yritysrühmähankkeilla räätälöityjä toimia yrityksille 25.3.2019

Netti-infot

Varsinais-Suomi

- Opetusvideo ravintoarvojen laskemisesta
<https://www.youtube.com/watch?v=fHUNb3fYZfc>
- Viennistä virtaa elintarvikeyritykseen -päivän videoiminen. Videot esityksistä löytyvät <http://vs-lähiruoka.fi/tietopankki/esitykset/-sivulta>
- Tarkastamatonta riistanlihaa markkinoille-video
<https://www.youtube.com/watch?v=iBXguNCKWOU>

Tuotanto-osaamisen lisääminen käytännössä

Satakunta

- Marjanjalostuspäivä 18.10.2016
- Makkarapäivä Ferin kanssa 20.4. Kokemäki

Kanta- ja Päijät-Häme

- Elintarvikkeiden myyntiajan määrittäminen ja säilyvyyden varmistaminen 4.10.2016 Hämeenlinna
- Ammattikeittiöyhteistyö osaaminen, tuottaja-ravintolatapaamiset 17.1., 15.2. ja 6.4.2017

Pirkanmaa

- Leivän juuret 10.11.2017 Tampere
- Suomenkarjan jauhelihan tuotekehitys hampurilaispihveiksi
- Hapanjuurileivonta -työpaja 5-6.2.2019

Pilotoinnit ja selvitykset

Varsinais-Suomi

- Kaks kokkii-reseptiikka-pilotti syksy 2016
- Vajaahyödynnettyä kalaa (erityisesti kuore) koskeva selvitys ammattikeittiöille kevät 2017
- Kaks kokkii II reseptiikka, tuote-esittely ja tuotekuvaus- pilotti kevät-syksy 2017

- Selvitys paikallisten raaka-aineiden käytettävyydestä ja soveltuvuudesta ammattikeittiöön ja mahdolliset ruokalistan muutostarpeet syksy 2017

Satakunta

- Tuoteidea ja menekinedistämisen pilotti kevät 2017

Kanta- ja Päijät-Häme

- Yrittäjien cafe-bar-shop Murtsikka pop-up Lahdessa pohjoismaisten hiihtolajien MM-kisojen aikana kevät 2017
- Ruoka-Diili pilotti, yritysten kehittämisideoiden eteenpäin vientiä liiketoimintasuunnitelmina opiskelijaryhmissä kevät 2018
- Reseptiikka ja tuoteideointipilotti, kevät 2018 – kevät 2019

Pirkanmaa

- Liikkuva teurastamo -selvitys, kevät 2017
- Viljojen myllylaatu -selvitys, syksy 2017

Kysy pois -palvelu

Kysy pois -palvelu kehitettiin heti hankkeen alussa ja se oli käytettävissä <http://vs-lähiruoka.fi/> sivustolla ja linkitetty sieltä eteenpäin muiden hankemaakuntien sivustoille <http://www.parastapoytaan.fi/>, <http://kasvuahameessa.fi/> ja <http://www.siksesparasta.fi/>. Kysy pois -palvelu poistettiin käytöstä nettisivuilta syksyllä 2018, koska se ei tavoittanut yrittäjiä, eikä sitä kautta tullut kysymyksiä. Neuvontaa on kuitenkin koko hankkeen ajan ollut saatavilla puhelimitse ja sähköpostitse suoraan hanketoimijoilta.

Elintarvikeyrittäjäseminaari

Elintarvikeyrittäjäseminaari eli Ruokayrittäjän talvipäivät järjestettiin 1.–2.2.2018 Tammelassa ja 31.1.–1.2.2019 Naantalissa. Ensimmäiseen tilaisuuteen osallistui yhteensä 60 henkilöä ja toiseen 67 henkilöä. Tapahtuma sai molemmilla kerroilla erinomaista laadullista palautetta. Toinen tapahtuma järjestettiin osallistujien pyynnöstä. Yhteenvedot päivistä löytyvät mm. <https://kasvuahameessa.blogspot.com/2018/04/ruokayrittajat-talvipaivilla-tammelassa.html> ja <https://kasvuahameessa.blogspot.com/2019/03/muuttuva-suhteemme-ruokaan.html>.

Ammattimatkat kotimaassa

Varsinais-Suomi

- Ahvenanmaan ammattimatka 17.–19.4.2016
- Ammattimatka Itä-Suomeen 2.–4.4.2017 (matka peruuntui liian vähäisen osallistujamäärän vuoksi)
- Ammattimatka Vakka-Suomeen tutustumaan Sybimarin ja Kotipellon puutarhan suljetun kierron systeemiin 13.2.2019 (matka peruuntui liian vähäisen osallistujamäärän vuoksi)

Satakunta

- Ammattimatka Saariston sadonkorjuujuhille 17.–18.9.2016 (matka peruuntui liian vähäisen osallistujamäärän vuoksi)

Kanta- ja Päijät-Häme

- Elintarvikeyrittäjien ammattimatka Kanta- ja Päijät-Hämeeseen 10.–11.10.2016
- Puoteja ja makuja Pirkanmaan ammattimatka 28.8.2018

Pirkanmaa

- Ammattimatka Ahvenanmaalle 23.–25.4.2017

Ammattimatkat ulkomaille

Varsinais-Suomi

- Portugalin ammattimatka 30.10.–3.11.2016
- Islannin ammattimatka 24.–28.9.2017

Satakunta

- Irlannin ammattimatka 9.–12.3.2017
- Vietnamin ammattimatka 23.–26.10.2017 (peruttiin liian pienen osallistujamäärän vuoksi)
- Napolin ammattimatka 13.–16.6.2018
- Skotlannin ammattimatka 7.–10.11.2018

Kanta- ja Päijät-Häme

- Saksan ammattimatka 23.–26.1.2017
- Normandian ammattimatka 23.–26.10.2017
- Pietarin ammattimatka 3.–5.10.2018

Pirkanmaa

- Ruotsin opintomatka 22.1.–25.1.2017
- Itävallan ammattimatka 20.–25.3.2018
- Ruotsin ja Norjan ammattimatka 5.–9.6.2018

Hankehallinto, viestintä ja hankkeiden välinen yhteistyö

Työpakettia toteutettiin koko hankkeen ajan kaikissa hankemaakunnissa. Brahea-keskus vastasi hankekokonaisuuden hallinnoinnista ja koordinoinnista sekä hankkeen toimien toteuttamisesta ja hankeviestinnästä Varsinais-Suomessa. Pyhäjärvi-Instituutti, Hämeen ammattikorkeakoulu ja Ahlmanin koulu kukin vastasivat hankkeen toimien toteuttamisesta omilla alueillaan ja oman hankekokonaisuutensa taloudenhallinnasta sekä hankkeen viestinnästä omassa maakunnassaan. Hankkeen sisäistä viestintää tehtiin hankekumppaneiden FB-ryhmässä, sähköpostitse sekä videoneuvotteluihin ja maakunnissa järjestetyissä tapaamisissa aina tarvittaessa. Lisäksi kaikki hanketoimijat osallistuivat aktiivisesti sekä valtakunnalliseen että alueelliseen sidosryhmätyöhön sekä muiden ruokahankkeiden väliseen yhteistyöhön.

b) Aikataulu

Hanketta toteutettiin ajalla 1.1.2016 -31.3.2019

c) Resurssit

Hankkeessa työskenteli Brahea-keskuksessa projektipäällikkö, elintarvikealan asiantuntija ja taloussihteeri. Pyhäjärvi-instituutissa työskenteli toiminnanjohtaja, kehittämisspäällikkö ja elintarvikealan suunnittelija, talousasiantuntija ja toimistos sihteeri. Hämeen ammattikorkeakoulussa hankkeessa työskenteli projektipäällikkö, projektityöntekijä, projektikirjanpitäjä sekä joissakin toimenpiteissä hyödynnettiin opiskelijoita. Ahlmanilla hankkeessa työskenteli projektipäällikkö, projektisihteeri ja kehittämisspäällikkö. Kokonaisuudessaan hankkeen työpanos oli yhteensä noin 9,2 htv (tavoite 8 htv).

d) Toteutuksen organisaatio

Hankkeen koordinaatiosta vastasi Turun yliopiston Brahea-keskus. Brahean vastuulla oli myös hankkeen maakunnallinen toteutus Varsinais-Suomessa. Hankkeen osatoteuttajat Pyhäjärvi-instituutti, Hämeen ammattikorkeakoulu ja Ahlmanin koulu vastasivat kukin toimien toteuttamisesta omissa maakunnissaan.

e) Kustannukset ja rahoitus

Hankkeen kustannusarvio oli 899 624 euroa. Hankkeen rahoituksesta 80% tuli Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta ja yhteensä 20% kerrytettiin yksityisenä rahoituksena hankkeen toimien osallistumismaksuina yrittäjiltä sekä Ahlmanin koulun Säätiön ja Pyhäjärvi-instituutisäätiön omalla rahoituksella.

f) Raportointi ja seuranta

Hanke raportoitui rahoittajalle noin puolen vuoden välein maksuhakemusten yhteydessä. Lisäksi ohjausryhmä käsitteli hankkeen toimenpiteet ja talouden kokouksissaan. Hankkeen indikaattoritiedot toimitettiin rahoittajalle aina vuoden alussa tammikuun loppuun mennessä Hyrrä-järjestelmän kautta.

g) Toteutusolehtukset ja riskit

Hanketta suunniteltaessa suurimpana riskinä pidettiin yrittäjien halukkuutta osallistua maksullisiin toimenpiteisiin ja sen seurauksena yksityisen rahoituksen osuuden kerryttäminen ennakoitiin vaikeaksi. Riskin minimoimiseksi toimenpiteet valittiin tarkasti ja suunniteltiin huolella sekä laadullisesti että ajankäytöllisesti yrittäjien tarpeita vastaaviksi. Osallistumismaksujen suuruus laskettiin tarkkaan vastaamaan kustannuksia, mutta kuitenkin niin, ettei hinta estänyt osallistumasta toimenpiteeseen.

Hanketoteuttajien pitkä kokemus ja olemassa olevat kontaktit sekä yrittäjien luottamus toimijoita kohtaan auttoivat riskin hallinnassa.

4.3 Yhteistyökumppanit

Hankkeen toiminta perustui aktiiviseen yhteistyöhön hankepartnerien ja muiden yhteistyökumppanien välillä. Keskeisiä yhteistyötahoja olivat mm. toteuttajaorganisaatiot ja niissä käynnissä olleet hankkeet. Alla luetellaan muita hankkeen keskeisiä yhteistyötahoja.

- Varsinais-Suomen ely-keskus
- Satakunnan ely-keskus
- Hämeen ely-keskus
- Pirkanmaan ely-keskus
- Maakuntaliitot
- Aitojamakuja -verkosto

- Lähiruuan valtakunnallinen koordinaatiohanke
- Ruokasektorin koordinaatiohanke
- VTT
- Luke
- MTK ry
- ProAgriat
- Maa- ja kotitalousnaiset
- Evira /Ruokavirasto
- Ammattiopisto Livia
- Raisio seudun koulutuskuntayhtymä, Raseko
- Ammattiopisto Novida
- Yrityssalo
- Ukipolis
- Turun Sanomat
- SAMK, Kokemäki
- FinnSea business consulting, Vientnam
- K-Supermarket Mari
- Aalto-yliopisto
- Pirkanmaan Osuiskauppa
- Eläinten hyvinvointikeskus
- Kometos Oy
- Motiva Oy
- Tampereen Voimia
- Hankintapalvelut KuHa Oy
- Virtain kaupunki
- Lammasmaailma
- Lahden seudun kehitys Ladec
- EkoCentria
- Hämeenlinnan kaupunkikeskustayhdistys
- Hyvinkään-Riihimäen seudun yrityspalvelut, YritysVoimala Oy
- Observis Oy (LahtiRace-mobiilipeli)
- ProLuomu ry
- Päijänne-Leader ry
- Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymä, ympäristökeskus
- Someron kaupunki
- Fazer Food Services Oy
- Maunviljelijät
- Resta Invest Oy (Fresno)
- Tawastia Group (Piparkakkutalo)

4.4 Tulokset ja vaikuttavuus

Hanke järjesti/toteutti toiminta-aikanaan yhteensä 36 infopäivää, 3 netti-infoa, 7 tuotanto-osaamisen lisäämiseen tähtäävää teemapäivää, 10 selvitystä/pilotointia, kahdet Ruokayrittäjän talvipäivät ja 4 kotimaahan sekä 11 ulkomaille suuntautuvaa ammattimatkaa, yhteensä 73 erilaista toimenpidettä. Kokonaisuudessaan toimenpiteiden määrä ylittyi tavoitellusta noin 50 toimenpiteestä merkittävästi. Infopäiviä järjestettiin lähes kaksinkertaisesti ja selvityksiä/pilotointeja toteutettiin yli kolminkertaisesti alkuperäiseen tavoitteeseen nähden. Ainoastaan kotimaan ammattimatkojen määrällinen tavoite jäi alkuperäisestä tavoitteesta, koska matkat eivät useista yrityksistä huolimatta herättäneet riittävää kiinnostusta yritysten parissa. Ulkomaille suuntautuvia ammattimatkoja onnistuttiin toteuttamaan tavoitteen mukaisesti 11 kappaletta, vaikka hankeaikana todettiin huomattava korotus matkojen järjestelykustannuksissa. Ruokayrittäjän talvipäivät järjestettiin hankkeen aikana kahdesti ja toimenpiteellä tavoitettiin lähes kaksinkertainen osallistujamäärä tavoitteeseen nähden.

Kaikkiaan hankkeen toimiin osallistui kohderyhmän yrityksistä yhteensä 375 eri yritystä. Kun huomioidaan, että kohderyhmään kuuluvia yrityksiä oli hankealueella vuonna 2017 yhteensä 1029, niin voidaan todeta, että laskennallisesti hankkeen toimintoihin osallistui peräti noin 36% kohderyhmän yrityksistä. Lisäksi hankkeen tuottamat netti-infot tavoittivat kohderyhmänsä erittäin hyvin, sillä huhtikuuhun 2019 mennessä infoja on katsottu yhteensä yli 2500 kertaa. Osallistuneiden yritysten määrä kertoo erittäin hyvin yritysten kiinnostuksesta hankkeen järjestämiä toimia kohtaan ja osoittaa, että hanke on selkeästi osannut kohdentaa toimenpiteensä kohderyhmänsä tarpeeseen. Hyvin monet osallistuneista yrityksistä osallistuivat hankkeen toimiin useampia kertoja, enimmillään

jopa kuuteen eri toimenpiteeseen. Tämä kertoo yritysten kokeneen hyötynensä toimenpiteistä ja yrityksiltä saaduissa palautteissa onkin käynyt selville, että yritykset arvostavat heille suunnattuja kehittämistoimia ja ovat kokeneet saaneensa uusia ajatuksia/ideoita sekä konkreettista apua oman liiketoimintansa kehittämiseen.

Hankkeen toimenpiteissä yrittäjät saivat ajankohtaista alan tietoa, käytännönläheistä ohjeistusta sekä lisäsivät osaamistaan useiden eri aiheiden parissa. Lisäksi toimenpiteet mahdollistivat verkostoitumisen muiden elintarvikealan yrittäjien kanssa. Erityistä kiitosta hanke on saanut yrittäjiltä isosta hankealueesta ja sen myötä mahdollistuneesta tutustumisesta muiden maakuntien yrittäjiin ja yrityksiin. Hankkeen ammattimatkat tarjosivat erinomaisia mahdollisuuksia tutustua mm Portugalin, Irlannin, Saksan, Ruotsin, Islannin, Ranskan, Italian, Pietarin, Itävallan, Norjan ja Skotlannin elintarvikealaan liittyviin käytäntöihin, ruokakulttuuriin sekä paikalliseen yrittäjyyteen ja elintarvikelainsäädäntöön.

Erityismaininnan ansaitsee kaikkien hanketoimijoiden yhdessä suunnittelema ja kahdesti toteuttama Ruokayrittäjän talvipäivät -tapahtuma, joka oli täysin uudenlainen elintarvikealan toimijoille suunnattu seminaaritapahtuma. Yrittäjiltä saadun palautteen perusteella tapahtuma vastasi erittäin hyvin sille asetettuja tavoitteita ja tarjosi yrittäjille uutta tietoa, uusia ideoita ja mahdollisti uusien verkostojen luomista. Kaikki tapahtuman palautekyselyyn vastanneet osallistujat kumpanakin vuonna ilmoittivat osallistuvansa vastaavaan tapahtumaan jatkossakin, mikäli sellainen järjestetään.

Kokonaisuutena laaja yhteistyö niin hanketoimijoiden kuin yrittäjien kanssa on vienyt kehittämistyön uudelle tasolle. Yhteistyö on tuonut tehokkuutta ja säästöjä, joista maakunnat ovat hyötynet. Hanketoimijat vastasivat kukin omasta maakunnastaan sekä toimenpiteiden suunnittelusta ja toteutuksesta. Tämä malli mahdollisti laajasta hankealueesta huolimatta kunkin maakunnan yrittäjien erityistarpeiden huomioimisen ja toisaalta tarvittavan yksityisen rahoituksen keräämisen. Yksinään millään hankkeen maakunnalla ei olisi ollut tarpeeksi laajaa yrittäjäjoukkoa tarvittavan yksityisen rahoitusosuuden kerryttämiseen. Toimenpiteiden onnistumisessa auttoivat hanketoimijoiden tiiviit valtakunnalliset ja maakunnalliset lähiruokaverkostot. Hankkeen vaikutuksesta toimijat tuntevat ja tietävät toisensa paremmin, mikä auttaa uusien kehittämistoimenpiteiden eteenpäin viemisessä.

Alla kuvataan yksityiskohtaisemmin maakunnittaisia hankkeen tuloksia ja vaikutuksia

Varsinais-Suomi

Varsinais-Suomessa toteutettiin hankesuunnitelman mukaisesti mm. infopäiviä, netti-infoja, selvityksiä ja pilotoiteja sekä kotimaan ja ulkomaan ammattimatkoja. Kokonaisuutena maakunnassa toteutettiin 17 eri toimenpidettä ja niihin osallistui yhteensä 103 eri yritystä eli reilut 30% hankkeen alueellisesta kohderyhmästä. Huomattavaa on, että todella monet yritykset osallistuivat toimintoihin useita kertoja ja lisäksi moniin toimenpiteisiin osallistui myös muiden hankemaakuntien yrityksiä.

Infopäivissä käsiteltiin mm elintarvikkeiden pakkaamista, pakkausmerkintöjä, ravintoarvojen laskemista, laatua, hinnoittelua, vientiä ja luonnontuotteita. Saadun palautteen perusteella yrittäjät arvostivat järjestettyjä tilaisuuksia ja kokivat ne hyödylliseksi oman liiketoimintansa kehittämisen näkökulmasta. Lisäksi tilaisuuksien suurena antina nähtiin myös yritysten välisen tutustumisen ja verkostoitumisen mahdollisuus sekä luonteva tilaisuus yhteistyön käynnistämiseen.

Varsinais-Suomi tuotti ainoana hankekumppanina netti-infoja eli internettiin ladattavia tietoiskuja. Tarkoituksena oli testata erilaisista aiheista eri tavoin tuotettujen videoiden hyötyä alan tiedonvälityksessä. Ensimmäisenä tuotettiin ravintoarvolaskentaan liittyvä ohjevideo. Videon julkaisun aikoihin elintarvikelainsäädäntö oli juuri muuttumassa ja videon tarkoituksena oli välittää elintarvikealan mikroyrityksille tietoa siitä, miten yritykset voivat itse laskea tuotteidensa ravintoarvoisällöt. Video on ollut julkisesti katsottavissa julkaisustaan lähtien ja se on huhtikuuhun 2019 mennessä kerännyt noin 730 katselukertaa. Toisena netti-infona testattiin vientiteemaisen infopäivän puheenvuorojen videointia. Ajatuksena oli, että videotallenteiden myötä infopäivän antia olisi mahdollisuus seurata pidemmän etäisyyden päästä esim. muista hankemaakunnista käsin tai itselle parhaiten sopivaan ajankohtaan. Tilaisuuden videot ovat olleet julkisesti saatavilla internetissä, mutta ne eivät ole tavoittaneet yrityksiä suurissa määrin, videoita on katsottu vain muutamia kymmeniä kertoja. Kolmantena tuotettiin tarkastamattoman riistanlihan käyttöä koskeva lyhyt ammattimaisesti koostettu video, jonka aihepiiristä tiedettiin liikkuvan kentällä puutteellista ja osin virheellistä tietoa. Tähän mennessä (huhtikuu 2019) videota on katsottu noin 1800 kertaa eli se vastasi erittäin hyvin kentän tiedonvälitystarpeeseen. Netti-infojen perusteella voidaan yleistäen todeta, että infopäivien luentotallenteet eivät välttämättä palvele tarkoitustaan, mutta lyhyet tietoiskutyypiset videot toimivat tiedotusmateriaalina erittäin hyvin esim. lainsäädännön muuttuessa. Tätä tukevat myös edellisellä ohjelmakaudella julkaistut infovideot omavalvonnasta ja pakkausmerkinnöistä. Ne molemmat ovat noin neljän vuoden aikana tavoittaneet noin 6000 katselukertaa.

Kokeilujen ja pilotointien osalta Varsinais-Suomessa toteutettiin neljä toimenpidettä, joista kaksi keskittyi yrittäjien toiveiden pohjalta uuden reseptiikan luomiseen. Lisäksi toteutettiin vajaakäyttöisen kalan (erityisesti kuoreen) käyttöhalukkuutta koskeva kysely ammattikeittiöille ja selvitys paikallisten raaka-aineiden käytettävyydestä ammattikeittiössä. Pilotointi-toimenpide vastasi hyvin yrittäjiltä nousseisiin kehittämistarpeisiin ja tarjosi mahdollisuuksia erityisesti ammattikeittiösektorin ja paikallisten yritysten yhteiskehittämiseen.

Ammattimatkojen osalta Varsinais-Suomessa toteutettiin Portugaliin ja Islantiin suuntautuvat ammattimatkat. Ulkomaanmatkoille osallistui yhteensä yli 50 henkilöä ja osallistujat antoivat matkoista erittäin hyvää laadullista palautetta. Yrittäjät kertoivat saaneensa uusia ajatuksia ja vinkkejä oman liiketoimintansa kehittämiseen ja lisäksi he nostivat palautteessa esille verkostoitumisen muiden maakuntien yrittäjien kanssa ja uusien yhteistyömahdollisuuksien avautumisen. Lisäksi toteutettiin yksi kotimaan ammattimatka Ahvenanmaalle ja suunniteltiin kaksi muuta kotimaan ammattimatkaa mutta ne jouduttiin perumaan liian pienen osallistujamäärän vuoksi.

Kokonaisuutena yrittäjältä saatu palaute on ollut hyvin positiivista ja yrittäjät ovat aktiivisesti kyselleet tulevia toimia ja mahdollisuutta osallistua jatkossa vastaavanlaisiin toimenpiteisiin. Erityisesti yrittäjät ovat nostaneet esille ylimaakunnallisuuden hyödyt. Osallistuneet yrittäjät olivat tutustuneet uusiin yrityksiin ja kokeneet verkostoitumismahdollisuuden tärkeäksi omalle liiketoiminnalleen.

Varsinais-Suomessa hankkeen tiedotus tapahtui Yhteisillä eväillä kasvuun ja Kuluttajat ruokatalouden keskiössä -hankkeiden kautta. Hankkeiden välinen viestintäyhteistyö helpotti hankkeen viestin välittymistä yrityksille ja muille toimijoille. Yrittäjille päin keskitetty viestintä näkyi selkeänä ja johdonmukaisena tiedotuksena.

Kanta- ja Päijät-Häme

Tiedolla ja osaamisella kasvuun – elintarvikealan yhteistyöhanke lisäsi kanta- ja päijäthämäläisten elintarvikeyrityksien, jalostavien maatilojen sekä yrittäjiksi harkitsevien osaamista, tietoja sekä verkostoja. Hankkeen toimenpiteiden osalta tavoitteet ylittyivät toimenpiteiden määrässä Kanta- ja Päijät-Hämeessä. Kaiken kaikkiaan toimenpiteitä oli 21 ja tavoitteen ollessa 11. Hankkeen työpanostavoitteena oli 26 htkk, ja toteutmana oli 27 htkk. HAMK:n toteuttamiin toimenpiteisiin on osallistunut 96 eri elintarvikealan yritystä, joista 75 oli hämäläisiä yrityksiä. Mukana laskussa ei ole yhdessä järjestetyn Ruokayrittäjän Talvipäivien osallistujia. Hämäläisten yrittäjien osallistumisaktiivisuus oli ilahduttavan suurta, 37 % kohderyhmästä osallistui hankkeen toimenpiteisiin. Tämä kertoo hankkeen suuresta merkityksestä alueella.

Infotilaisuuksissa yrittäjät saivat ajankohtaista tietoa mm. pakkaus- ja ravintoarvomerkinnöistä, suoramyynnistä sekä tukkujen ja ammattikeittiöiden kanssa toimimisesta. Tilaisuuksissa syntyi aitoa vuoropuhelua ja tutustumista eri toimijoiden kanssa, mikä helpottaa huomattavasti toimijoiden yhteydenpitoa jatkossakin. Erityisenä mainintana oli onnistunut suoramyynnitilaisuus, joka pidettiin suoramyyntiä harjoittavan maatalon kahvilassa. Siellä kuultiin yrittäjän kokemuksia ja neuvoja suoramyynnistä ja saatiin viimeisimmät tiedot ohjeistuksia tekemiltä Elintarviketurvallisuusviraston (nyk. Ruokaviraston) asiantuntijoilta. Tilaisuus toimi samalla arvokkaana keskustelu- ja kokemustenvaihtopaikkana niin yrittäjien, neuvojien kuin alueen elintarvikeviranomaisen kesken – yhteistyötä parhaimmillaan.

Hands-on -tilaisuudessa yrittäjät pääsivät analysoimaan omia tuotteitaan ja saivat ohjeita niiden säilyvyyden arviointiin. Toinen hands-on yrittäjäryhmä pääsi tutustumaan keittiöalan ammattilaisiin ja lähti rakentamaan heidän kanssaan tapahtumaruokatuotteita. Yhteistyöstä syntyi viisi paikallista raaka-aineista valmistettua ruokatuotetta, jota testattiin Syödään yhdessä hämäläisittäin tapahtumassa Hämeenlinnassa 17.6.2017. Hanke oli mukana uudentyyppisen tapahtumakonseptin luomisessa ja lähiruoasta viestimisessä. Näin paikalliset kuluttajat pääsivät mukaan yhteisölliseen tapahtumaan, jossa ruoka oli pääosassa. Ravintolateltan edessä oli pitkät pöydät, joissa herkullisista maisteluannoksista ja menuista sai yhdessä nauttia. Toimenpiteen avulla elintarvikeyritykset ja tuottajat saivat suoria kontakteja ja myyntikanavia ravintoloihin.

Piloteissa kokeiltiin uusia yhteistyön toimintatapoja. Yksi piloteista sai ajatuksensa jo hanketta suunniteltaessa. Oli tiedossa, että Lahti isännöi pohjoismaiden hiihtolajien MM-kisoja helmimaaliskuussa 2017. Yritykset näkivät tapahtuman houkuttelevana ja sen hyödyntämistä hankkeessa alettiin selvittämään. Lopulta päätettiin rakentaa aivan uusi pop-up tyyppinen baari-kahvila-myymäla, joka sai nimen Murtsikka. Yksi alueen yrittäjistä otti toiminnasta taloudellisen vastuun. Tiedokashanke, MTK Häme ja Ladec lähtivät yhdessä yritysten kanssa viemään asiaa eteenpäin. Hanke vastasi yritysten rekrytoinnista ja heidän koordinoimisesta veturiyritykseen päin. Yrityksiä oli mukana kaikkiaan 17. Yritykset saivat tuotteensa myyntiin Lahden keskustaan, tätä varten vuokrattuun liiketilaan, saivat mahdollisuuden esitellä tuotteita paikan päällä ja saivat kokemusta markkinoinnista kansainvälisille asiakkaille. Parasta oli yrittäjien verkostoituminen pilotin mukana ja sen kautta saatu näkyvyyden lisääminen. Prosessista on tehty hyvän käytännön ohje Aitojamakuja.fi -sivulle.

Ammattimatkat olivat melko suosittuja yrittäjien keskuudessa. Kiinnostava ohjelma, hyvät kohteet ja hyvät käytännön järjestelyt saivat aina kiitosta. Matkakohteina olivat HAMKin järjestämällä matkoilla Berliini, Normandia sekä Pietari. Kotimaan matkojen tavoitteena oli tutustua omiin toimijoihin alueella sekä suoramyyntikohteet Pirkanmaalla. Teemoitettu vientimatka Pietariin oli varsin onnistunut, johon mukaan lähti 14 yrittäjää 7 yrityksestä. Lähtijät olivat aidosti kiinnostuneita viennistä ja palautteen mukaan juuri tiivis ja valmiiksi rakennettu matka ostajatapaamisineen teki siitä kiinnostavan. Matkan onnistumista auttoi ProAgria Etelä-Suomen kontaktit sekä yhteistyösopimus ison kaupallisen venäläisen toimijan kanssa. Kaikki osallistujat saivat jatkosuunnitelmat vientiasioiden edistämiseksi.

Hankkeessa panostettiin myös tiedottamiseen. Ylimaakunnallinen alueiden välinen toiminta toi lisää osallistumismahdollisuuksia hankealueen yrittäjille ja lisäsi tiedottamisen tarvetta. Yritysten mukaan tiedottamisessa on onnistuttu, yrityksiä ei ole rasitettu liialla tiedottamisella vaan asiat on koottu pääsääntöisesti uutiskirjeisiin. Tiedotuskanavina toimivat pääasiassa Kasvua Hämeessä teemaohjelman erilaiset viestintäkanavat.

Hankkeen alussa Ruoka-Suomi yritystilastojen (2014) mukaan maakunnissa oli yhteensä 200 elintarvikeyritystä. Viimeisimmän, nykyään nimeltään Aitojamakuja -yritystilasto, tilaston mukaan maakunnissa on 205 yritystä (2017). Jalostavista elintarvikeyrityksistä alle 5 henkilöä työllistäviä (osuus kaikista ko. alueen elintarvikealan yrityksistä) oli vuonna 2017 keskimäärin 71% yrityksistä (vuonna 2014; 72%).

Hämäläisten elintarvikeyritysten ja perustuottajien määrä Aitojamakuja.fi -sivustolla oli 31.12.2014 yhteensä 114. Nyt hankkeen päättyessä 31.3.2019 elintarvikeyritysten ja suoramyyntitilojen määrä oli sivustolla 126. Hämäläistä lähiruokaa ja osaamista on tuotu esille tapahtumien kuten Pop-up Murtsikka ja Syödään yhdessä hämäläisittäin sekä aktiivisen tiedotuksen kautta. Tämä näkyy mm. REKO-lähiruokarenkaiden määrän kasvamisena sekä valtakunnallisen Osta tilalta -päivään osallistuvien tilojen määrän kasvuna.

Hankkeen vaikutuksesta yritykset ovat saaneet vientikontakteja ja päässeet jo testauttamaan tuotteita eri vientimarkkinoille. Tässä on auttanut erityisesti Pietarin vientimatka sekä hankkeen edesauttamat kaksi yritysryhmähanketta, joihin Jyväskylän ammattikorkeakoulu haki ja sai rahoituksen. Nämä yritysryhmähankkeet keskittyivät vientivalmiuksien kehittämiseen Saksan markkinoille.

Yritykset ovat lähentyneet ja saaneet uusia verkostoja ja yhteistyökumppaneita. Suoria myyntikanavia on auennut mm. alueen ravintoloihin sekä alueen lähiruokamyymälöihin ja tilapuoteihin. Jotkut yritykset ovat ottaneet kokonaan uuden suunnan liiketoimintaansa ja lähteneet kehittämään sitä. Viranomaisyhteistyö on kehittynyt huomattavasti parempaan suuntaan. Yritykset ovat valmiimpia myös omaehtoiseen uusien tietojen ja taitojen etsimiseen sekä entistä rohkeampaan verkostoitumiseen niin elintarvikealan sisällä kuin eri toimialojen kesken.

Satakunta

Satakuntalaisilta, hankkeen toimintaan osallistuneilta, yrityksiltä saatu palaute on ollut erittäin positiivista. Infopäivien teemat ovat tuoneet uutta, ajankohtaista tietoa ja osaamista (erityisesti

Tuotekuvaus –infopäivän osaaminen konkretisoitui nopeasti yritysten sähköisessä markkinoinnissa). Hands on –päivät saivat osallistujilta parhaat arvot, mm. makkaran valmistuspäivän jälkeen saatiin nopeasti uusia tuotteita markkinoille. Ammattimatkat ovat tuoneet monipuolisesti ja laaja-alaisesti uusia ideoita osallistuneille yrityksille ja erityisen tärkeänä yrittäjät ovat nähneet matkoilla verkostoitumisen muiden maakuntien yrittäjien kanssa. Satakunnan järjestämiin toimenpiteisiin on osallistunut noin 60 yritystä vähintään kertaalleen. Useat yritykset osallistuivat toimenpiteisiin useampia kertoja ja myös yli maakuntarajojen. Hands on –tilaisuuksiin tuli kiitettävästi yrityksiä mukaan koko hankealueelta, samoin ammattimatkoille. Usean maakunnan alueella toimiva hanke on mahdollistanut esim. hands on –tilaisuuksien suunnittelun ja toteutuksen, sillä yhden maakunnan alueelta ei löydy riittävän isoa yritysjoukkoa tietyille kapealle tuotantosuunnalle suunnatun tilaisuuden järjestämiseen.

Pirkanmaa

Pirkanmaan osalta hankkeen toimenpiteisiin osallistui 100 eri yritystä. Hankkeen tavoitettua 48 % kohderyhmästä Pirkanmaalla ja useamman osallistuessa lukuisia kertoja hankkeen tilaisuuksiin, voidaan hankkeen sanoa onnistuneen tavoitteessaan hyvin. Toimenpiteitä hankkeen aikana kertyi kaiken kaikkiaan 25 kpl tavoitteen ollessa 14 kpl, joten hanke on toiminut myös kustannustehokkaasti ja innovatiivisesti yrittäjien tarpeisiin vastaten. Eniten järjestettiin infopäiviä, ja kaikkien muiden paitsi kotimaan ammattimatkojen osalta yksittäisten toimenpiteiden tavoitelukumäärät ylitettiin. Mukana laskussa ei ole yhdessä järjestettyjen Ruokayrittäjän Talvipäivien osallistujia.

Hankkeen aikana tuotettiin uusia, yritysten yhteisiä tuotteita ja alueella on useammalla suunnalla suunnitelmia uusien tuotteiden ja jopa yritysten perustamiseksi. Hankkeen toiminnan tavoitteet alan yrittäjien osaamisen ja yhteistyötaitojen lisääntymisestä ja siten yritysten kyvystä ja halukkuudesta soveltaa uusimpia tutkimustietoja ja innovaatioita ovat täyttyneet. Maakuntarajojen unohtamisella on onnistuttu laajentamaan yritysten verkostoa entisestään.

Erityisen hyviksi toimenpiteiksi koettiin pilotoinnit, joiden tiimoilta pystyttiin tehokkaasti vastaamaan yrittäjien tarpeisiin ja syventymään tiettyyn aiheeseen selvittelevällä ja hiukan tutkimuksellisellakin otteella. Parhaat pysyvät verkostot ja pitkäaikaiset yhteistyökuviot synnyttiin ulkomaille suuntautuneilla ammattimatkoilla, joilla yhdessä vietetty aika ja olemisen helppous synnyttivät luottamuksen ilmapiiriin ja ystävyyssuhteita liiketoiminnan rinnalle.

Jostain syystä kotimaan ammattimatkoja ei tällä hetkellä koeta kovin kiinnostaviksi. Tämä ei kosketa ainoastaan elintarvikesektoria, vaan sama trendi on näkyvissä myös muilla aloilla. Kotimaan ammattimatkat ovat kuitenkin oikein valittujen kohteiden avulla hyvin hedelmällisiä, mutta niiden kiinnostavuutta ja antia täytyisi jotenkin pystyä tuomaan paremmin esille.

Eri maakunnissa tapahtuva rinnakkainen ja saman hankkeen alla tapahtuva toiminta koettiin Pirkanmaan osalta hyvin hedelmälliseksi. Toimintaa olisi mahdollista kehittää edelleen ja tuoda siihen lisää tehokkuutta viemällä yhteissuunnittelua pidemmälle ja parantamalla toimenpiteiden monistettavuutta. ELY-keskusten erilaiset käytännöt asettavat hiukan haasteita ja hanketoimijat uusien käytäntöjen oppimisen pariin, mutta yhteensovittaminen ei ole mahdotonta. Ruokayrittäjän Talvipäivät toimivat mainiona esimerkkinä siitä, miten yhteistyöllä voidaan saada aikaan mittavia ja

yrittäjiä paljon hyödyttäviä tapahtumia, joissa verkostoitumisella yli maakuntarajojen saadaan aikaan uudenlaista vaikuttavuutta. Hanketoimijan näkökulmasta ylimaakunnallinen yhteistyö on tuonut hyviä esimerkkejä erilaisista toimintatavoista ja antanut mahdollisuuden tutustua toimijoihin syvemmin. Tästä lähtökohdasta jatkossa on helpompi tuottaa uutta yhteistä tekemistä.

5. Esitykset jatkotoimenpiteiksi

Varsinais-Suomi

Tiedokas-hankekumppanit ovat hankkeen edetessä kehittäneet luontevan ja tehokkaan yhteistyötavan ja tiiviin keskusteluyhteyden maakuntien välille. Partnerit ovat täydentäneet toinen toistensa osaamista ja käytettävissä olevia resursseja erinomaisesti. Hanke on osoittanut ylimaakunnallisuuden hyödyt mm. kustannustehokkuuden ja laajan osaamisen sekä asiantuntijuuden myötä. Vastaavan hankkeen toteuttaminen samassa laajuudessa ei maakunnallisesti toteutettuna olisi realistista.

Yrittäjiltä saadun palautteen perusteella Tiedokas-hankkeen myötä toteutunutta toimintaa toivotaan jatkettavaksi, sillä ylimaakunnallisuus tarjoaa yrittäjien näkökulmasta ylivoimaiset verkostoitumis- ja yhteistyömahdollisuudet. Erityisesti monille kapean erikoistumisalan yrityksille laaja hankealue on tarjonnut ainutlaatuiset mahdollisuudet keskustella yritystensä toimintaedellytyksistä ja yhteistyömahdollisuuksista. Toimivan maakuntien välisen yhteistyökulttuurin ylläpitämiseksi olisi tarpeellista jatkaa tiivistä yhteistyötä. Luontevimmin yhteistyö onnistuisi yhteisen kehittämistoiminnan kautta.

Kanta- ja Päijät-Häme

Hanke on osoittanut tarpeellisuutensa ja tehokkuutensa tällä toimintamallilla. Hankkeessa rakennettuja ja hyviksi havaittuja toimintatapoja käytetään toteuttajaorganisaatioissa ja pyritään levittämään hanketoimijoiden yhteistyöverkostojen kautta tiedoksi ja käyttöön otettaviksi myös muualle uuden kehittämistoiminnan pohjaksi. Ruokatuotannon kehittäminen ja paikallisen ruoan tukeminen näkyy jo selvästi arkipäivässä. Hyvää virettä tulisi viedä eteenpäin uusilla tutkimus- ja kehittämishankkeilla. Yritykset kaipaavat helposti lähestyttäviä hankkeita, valmiita yritysverkostoja ja heitä suoraan hyödyntävää toimintaa.

Satakunta

Satakuntalaiset pienyrittäjät ovat kiinnostuneita osallistumaan tilaisuuksiin, joissa saa nopeasti ja tehokkaasti apua yrittäjän käytännön haasteisiin. Hands on –tyyppiset tilaisuudet, joissa opitaan yhdessä tekemällä ja uusi osaaminen voidaan nopeasti siirtää omiin tuotteistusprosesseihin, ovat sellaisia, joita pitää jatkossakin tarjota alueen pk –yrityksille. TIEDOKAS –hanke on myös saattanut suuren joukon aiemmin toisilleen tuntemattomia yrittäjiä useasta eri maakunnasta yhteen ja synnyttänyt uusia suoria yhteistyöverkostoja yrittäjien välillä. Avoin keskustelu oman toiminnan haasteista ja onnistumisista on helpompaa toisesta maakunnasta olevan yrittäjän kanssa, koska kyseessä ei ole kilpailija omilla markkinoilla. TIEDOKKAAN tyyppistä, maakuntarajat ylittävää toimintaa tulisi ehdottomasti jatkaa.

Pirkanmaa

Pirkanmaalla tarvitaan jatkossakin Tiedokas-hankkeen puitteissa tehtyjä toimenpiteitä; etenkin infopäiviä ja hands-on -työpajoja, pilotteja ja selvityksiä sekä erilaisia ammattimatkoja. Pilotit ja selvitykset oli uudenlainen tapa toimia ja ne koettiin hyvin hedelmälliseksi ja hyväksi tavaksi paneutua tiettyyn asiaan syvällisemmin. Sekä liikkuva teurastamo että viljojen myllylaatu -selvitykset ovat poikineet yrittäjien kesken liikehdintää ja jatkosuunnitelmia, jotka johtanevat uuden toiminnan aloittamiseen ja investointeihin asti. Myös yrittäjät huomasivat ylimaakunnallisen toiminnan hyödyt ja toivoivat myös jatkossa verkostoitumismahdollisuuksia yli maakuntarajojen.

Ylimaakunnallinen yhteistyö olisi hedelmällistä myös jatkossa. Vielä paremmat tulokset voitaisiin varmistaa entistä vahvemalla yhteisellä suunnittelulla ja toimintojen tarkemmalla yhteensovittamisella. Suunniteltujen toimenpiteiden läpikäynti yhdessä hyvin aikaisessa vaiheessa ja mietintä siitä, toteutetaanko yksittäinen info/työpaja/pilotti lähtökohtaisesti useamman organisaation yhteistyönä kaikille alueille yhteisenä tilaisuutena vai jokaiselle monistettuna, toisi lisää tehokkuutta toimintaan ja takaisi monistettavuuden. Suurempaan hanketoimijoiden joukkoon sisältyy aina enemmän asiantuntijuutta, jota pystytään palkkarahoin hyödyntämään paremmin kuin ostopalveluja, joten yhteistyö on usein myös kustannustehokasta. Sama koskee hankebyrokratiaa.

Hanke osoitti, että elintarvikesektorin sisällä eri aloille olisi hyvä luoda omaa, ylimaakunnallista verkostoa, jolle kohdennetusti järjestettäisiin kehittämistoimenpiteitä.

6. Allekirjoitus ja päiväys

 25.4.2019

Projektipäällikkö

Sanna Vähämäki

Turun yliopiston Brahea-keskus

